

УДК 378.017:351.74

Тетяна Львівна БІЛОУС,

*доцент кафедри гуманітарних дисциплін Сумської філії
Харківського національного університету внутрішніх справ,*

кандидат педагогічних наук;

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-1977-8758>

ПРОФЕСІЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ ЯК ПРИНЦИП ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ДО РОБОТИ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ СИТУАЦІЯХ

Наполягається, що професійна спрямованість є одним з чинників успішності професійної діяльності працівників ОВС, яка характеризує ступінь прояву прагнення до оволодіння професією, але можлива лише за умов функціонування спеціалізованих відомчих навчальних закладів МВС України.

Професійна діяльність працівників органів внутрішніх справ (ОВС) – надзвичайно складна, напружена та небезпечна. Вона вимагає як спеціального професійного відбору майбутніх працівників ОВС, так і професійної підготовки їх до роботи в різних умовах, у тому числі в екстремальних, наслідком чого є формування їх готовності до дій в екстремальних ситуаціях [1, с. 13].

Необхідність вдосконалення професійної підготовки працівників органів внутрішніх справ до дій в екстремальних умовах визначає актуальність і важливість глибокого та всебічного наукового дослідження широкого кола питань, пов'язаних з діяльністю різних підрозділів ОВС, які забезпечують охорону громадського порядку та боротьбу зі злочинністю. Підвищення рівня підготовки персоналу ОВС, забезпечення його життєдіяльності в екстремальних умовах дозволить успішно вирішувати поставлені перед ними завдання [7].

Одним з чинників успішності професійної діяльності працівників ОВС України є їх професійна спрямованість, що характеризує ступінь прояву прагнення до оволодіння професією та бажанням працювати за нею. Структура професійної спрямованості працівників органів внутрішніх справ включає спрямованість на професію, на спеціальність, на вибір засобів правоохоронної діяльності та спрямованість на самовдосконалення.

Синонімом і складовою професійної спрямованості підготовки є професіоналізація цієї підготовки [6]. Ці терміни розглядаються як принцип професійної підготовки [4], як бік соціалізації, процес становлення професіонала, вибір професії, засвоєння правил і норм професії, формування й усвідомлення себе як професіонала, розвиток

свої особистості засобами професії тощо [8], наслідком якої є готовність до праці, а також задоволеність працею, її якість, надійність, своєчасність, продуктивність [8].

Професіоналізація підготовки (її мета, зміст, форми, методи) сприятиме формуванню професійної готовності до роботи в екстремальних умовах у майбутніх працівників ОВС, якщо підготовку наповнити в змісті правилами і нормами роботи майбутніх працівників ОВС в таких ситуаціях, здійснювати навчання через приклади таких ситуацій, методи навчання, зв'язок з практикою подолання екстремальних умов, через їх моделювання і навчання розв'язувати, активізацію підготовки працівників ОВС для прояву їх потенційної активності та формування її в процесі навчання щодо подолання таких ситуацій.

Як відзначають О. В. Євтіхов, А. Ф. Караваєв, професіоналізація підготовки майбутніх працівників ОВС у ВНЗ МВС України здійснюється як через практику, так і через безпосереднє включення їх в професійну діяльність як діючих працівників ОВС вже у стінах вищих навчальних закладах. Це сприяє підвищенню мотивації до самостійної професійної діяльності, формуванню професійних навичок, адаптації до професійної діяльності майбутніх молодих спеціалістів [3, с. 129]. Професіоналізація досягається через єдність навчальної і службової діяльності курсантів (несення нарядів, охорона громадської безпеки, а також участь в субординації, дотриманні Уставу, виконанні традицій, ритуалів тощо) [3, с. 130]. Таким чином, екстремальні ситуації можуть статися з курсантами ще у стінах ВНЗ МВС України, наприклад, при охороні громадської безпеки – це загроза теракту, проведення спецоперації тощо. До таких ситуацій курсанти повинні бути готові, проінструктовані й знаходитися під командуванням офіцерів як командирів і наставників. Отже, професіоналізація практики здійснюється як через планове набуття професійних умінь при проходженні практики за завданням, так і через незаплановане залучення курсантів зі своїми командирами і викладачами до роботи в екстремальних умовах (охорона державних установ при штурмі, повідомленнях про вибух тощо) нарівні з ними.

Під професійною спрямованістю підготовки ми розуміємо насичення всього навчально-виховного процесу у ВНЗ МВС України в змісті, формах, методах засобами професії, наслідком чого є сформована готовність до професійної діяльності, задоволеність працею, її якістю, продуктивністю, засвоєння правил і норм професії, формування особистості майбутніх працівників ОВС і усвідомлення ними себе як професіонала [1, с. 103].

Якщо розглядати професіоналізацію підготовки як становлення професіонала, то треба говорити про професійну продуктивність (яка виражається в ефективності), професійну зрілість, професійну ідентичність (в основі якої – професійна спрямованість) [9], що наголошує на мотивації, знаннях і вміннях, етиці, творчості й активності працівника ОВС, що складає і зміст професійної готовності до роботи в екстремальних умовах.

Професійну спрямованість як принцип підготовки майбутніх офіцерів-правоохоронців називає і В. Дідківський [2, с. 112], згідно з яким курсант стає активним суб'єктом процесу пізнання, а навчальні дисципліни, які він вивчає, є професійно орієнтованими [2, с. 113]. Активність суб'єкта може з'явитися тільки якщо у процесі підготовки застосовувати активні методи і форми навчання. До них належать ті, які переводять потенційну активність людини в реалізовану. Шляхами до цього є мотивування і стимулювання майбутніх працівників до навчання діяти в екстремальних умовах, формування знань і вмінь з проблеми.

Згідно зі стандартом підготовки у ВНЗ МВС України фахівці, які пройшли повний курс підготовки, повинні забезпечити: реалізацію Конституції та законів України у випадку посягань на права і свободи, честь і гідність громадян, права держави, права юридичних осіб, об'єднань громадян, фізичних осіб тощо. «Професійна підготовка є готовність до виконання професійних завдань. Тому вона не вичерпується лише знаннями і уміннями в сфері охорони правопорядку, але й залежить від готовності працівників застосувати їх на благо суспільства, зберігаючи при цьому своє життя та здоров'я, а також життя і здоров'я своїх товаришів. Розглядаючи професійну підготовку як необхідний рівень знань, умінь та навичок працівників, їх здатність виконати покладені завдання і функції, необхідно мати на увазі, що поняття професійної підготовки обіймає також процес навчання, його види (початкову підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації, службову підготовку тощо)» [5, с. 16–17]. Отже, високоефективна професійна підготовка працівників органів внутрішніх справ можлива лише за умов функціонування спеціалізованих відомчих навчальних закладів.

Підводячи підсумки, слід зазначити, що весь процес професійної підготовки до роботи в екстремальних умовах у майбутніх працівників ОВС повинен бути професійно спрямованим – як у меті, завданнях, змісті, так і в формах і методах підготовки, враховувати вікові та індивідуальні особливості майбутніх працівників ОВС. Важливість теми дослідження підвищується ще й тим, що будь-яка діяльність у тому або іншому вигляді небезпечна, але особливо небезпечною сьогодні вважається професійна діяльність працівників ОВС України.

Список бібліографічних посилань

1. Білоус Т. Л. Формування професійної готовності до роботи в екстремальних умовах у майбутніх працівників органів внутрішніх справ України : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Слов'янськ, 2015. 179 с.
2. Дідковський В. А. Сучасні підходи до професійно орієнтованої фізичної підготовки майбутніх офіцерів міліції. *Юридична психологія та педагогіка*. 2011. № 2 (10). С. 121–125.
3. Евтихов О. В., Караваев А. Ф. Формирование основ профессионализма и профессиональной компетентности курсантов в вузе правоохранительных органов как педагогическая проблема. *Психопедагогика в правоохранительных органах*. 2014. № 1 (56). С. 128–132.
4. Кикоть В. Я., Столяренко А. М. Юридическая педагогика : учебник. М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2004. 895 с.
5. Латкова И. А., Колонтаевская И. Ф. Профессиональная педагогика в работе с персоналом органов внутренних дел. М. : Акад. МВД РФ, 1995. 152 с.
6. Москалюк О. І. Формування професійної спрямованості у майбутніх соціальних педагогів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Кіровоград, 2007. 22 с.
7. Криворучко Л. С. Організація професійної підготовки працівників органів внутрішніх справ до дій в екстремальних умовах : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2008. 20 с. URL: <https://mydisser.com/en/catalog/view/6/352/3237.html> (дата звернення: 21.02.2018).
8. Профессионализация. *Национальная юридическая энциклопедия*. URL: <https://vocabulary.ru/termin/professionalizacija.html> (дата звернення: 20.02.2018).
9. Сущенко О. Г. Развитие творческой активности будущего учителя в учебной деятельности (на материале дисциплин педагогического цикла) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Волгоград, 1993. 18 с.

Отримано 28.02.2018

УДК 316:628

Наталія Валеріївна БОБРО,

*доцент кафедри соціальних та економічних дисциплін
факультету № 2 (кримінальної поліції)*

*Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат соціологічних наук;*

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-8350-3695>

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ (НА ПРИКЛАДІ ХНУВС)

*Обґрунтовано доцільність використання інтерактивних методів
навчання при викладанні курсу «Партнерство правоохоронних органів та*